

LAUSUNTO

Oikeusministeriö, Lainvalmisteluosasto

ARVIOMUISTIO YHDISTYSLAIN MUUTOSTARPEESTA (16.3.2007)

Tietotekniikan palveluyrityksen TietoEnatorin asiantuntijana esitän yhdistyslain muutostarvetta koskevaan arviomuistioon (16.3.2007) liittyen seuraavaa:

Sähköisten välineiden käytön salliminen kaikissa yhdistyksen päätöksentekoon liittyvissä asioissa on hyvin perusteltua. Tätä puoltavat tietoverkkoihin pohjautuvien yhteydenpitomuotojen yleistyminen erityisesti nuorten parissa, edelleen nopeana jatkuva tekninen kehitys ja sen tarjoamat mahdollisuudet, jäsenten yhdenvertaisuuteen liittyvät näkökohdat ja jossain määrin myös ympäristökäytännöihin liittyvät ulottuvuudet.

Sähköiset yhteydenpitomuodot yleistyvät edelleen voimakkaasti erityisesti nuorten ja nuorten aikuisten kommunikaatiossa. Yhdistysten fyysiseen kokoontumiseen liittyviä sosiaalisia аспекteja ei tule väheksyä, mutta sähköisten välineiden varaan perustuva yhteydenpito nähdään yhä yleisemmin lähes samanarvoisena rinnakkaisena yhteydenpitomuotona. Kyse on ehkä paremminkin siitä mitkä tekijät painottuvat kulloinkin tietyssä yhteydenpitotilanteessa.

Yhdistysten tehtävissä, jäsenkunnassa, toiminnan laajuudessa, voimavaroissa ja muissa toimintaedellytyksissä on huomattavia eroja. Tämä tuntuisi puoltavan sitä, että lainsäädäntö jättäisi yhdistyksille liikkumatilaa päättää siitä, missä laajuudessa ja miten nopeasti sähköistä etäosallistumista hyödynnetään päätöksenteossa.

Kokouspaikka ja jäsenten yhdenvertaisuus

Yhdistyksen jäsenten yhdenvertaisuus päätöksenteossa on varmistettava. Käytettävissä olevien teknisten apuvälineiden osalta jäsenten välillä on varmasti eroja, vaikkakin erojen voidaan olettaa ajan myötä supistuvan mm. julkishallinnon tarjoamien palvelujen (kirjastot, avoimet wlan-verkot jne.) ja mobiiliteknologian kehittymisen myötä.

Toisaalta voidaan todeta, että myöskään yhdistyksen päätöksenteon sitominen tiettyyn fyysiseen paikkaan ei välttämättä takaa, että yhdistyksen jäsenten edellytykset kokoukseen osallistumiselle olisivat yhtäläiset. Hyvin paikallisesti toimiva yhdistys, ja sen jäsenet, ovat tässä suhteessa varmasti paremmassa asemassa kuin yhdistys, jonka jäsenkunta sijaitsee maantieteellisesti laajalla alueella. Ulkomaille sijoittuvien työtehtävien yleistyminen edelleen lisää tähän liittyvää problematiikkaa. Nämä näkökohdat tuntuisivat puoltavan sitä, että vaikka fyysisen kokouksen vaatimuksesta ei luovuttaisikaan, tulisi lainsäädännön mahdollistaa se, että huomattava osa kokouksen läsnäolijoista voisi osallistua kokoukseen ja sen päätöksentekoon sähköisiä välineitä käyttäen.

Lainsäädännön valmistelussa tulisi arvioida, olisiko tarpeen ottaa huomioon sellaisia tilanteita, joissa yhdistyksen jäsenten osallistuminen fyysiseen kokoukseen tapahtuisikin esimerkiksi kahdella eri paikkakunnalla sijaitsevilla toimitiloilla, joiden välinen yhteys muodostettaisiin sähköisin apuvälinein (esim. videoneuvottelu tai puhelinkonferenssi).

Tämän kaltaiset osallistumisen mallit ovat parhaillaan voimakkaasti yleistymässä yritysmaailmassa. Näillä järjestelyillä pyritään ensi sijassa alentamaan kustannuksia ja tehostamaan yritysten avainhenkilöiden ajankäyttöä. Myös ympäristönsuojelulliset näkökohdat tulevat jatkossa tukemaan tätä kehitystä.

Eräitä teknisiä näkökohtia

Sähköisten välineiden käyttö yhdistyksen päätöksenteossa nostaa esille muutamia tärkeitä teknisiä osa-alueita, jotka tulisi arvioida lainvalmistelun yhteydessä. Näitä osa-alueet liittyvät ainakin jäsenten päätösvaltaisuuden tarkastamiseen, järjestettävien äänestysten oikeellisuuden varmistamiseen, äänestysten luottamuksellisuuteen sekä yhdistyksen toiminnan turvaamiseen.

Jäsenen päätösvaltaisuuden tarkastaminen tarkoittaa teknisesti käytännössä henkilön tunnistamista ja jäsenyyden selvittämistä manuaalisesti tai tietoteknisesti toteutetusta jäsenrekisteristä. Lainvalmistelussa tulisi arvioida tunnistamiselle asetettavia minimi vaatimuksia ja vaatimusten suhdetta voimassa olevaan sähköistä asiointia ohjaavaan lainsäädäntöön.

Järjestettävien äänestysten oikeellisuuden varmistaminen tarkoittaa teknisiä järjestelyjä, joilla tarkastetaan jäsenen äänioikeus ja varmistetaan, että äänestys tapahtuu sääntöjen mukaisesti käsittäen vähimmillään sen, että yksikään jäsenistä ei anna useampaa kuin yhden äänen.

Äänestysten luottamuksellisuuden varmistaminen on tärkeää siltä osin kun kyse on suljetun lippuäänestyksen järjestämisestä ja siihen osallistumisesta tietoverkkojen välityksellä. Teknisesti luottamuksellisuuden varmistaminen nykytekniikoin ei ole triviaali asia, vaan se edellyttää esimerkiksi kryptografisia menetelmiä ja järjestelyjä joiden avulla vaalisalaisuus voidaan varmistaa. Tältä osin lainsäädännön valmistelutyössä tulisi ottaa kantaa teknisille ratkaisuille asetettaville vaatimuksille ja vaatimustasolle.

Yhdistyksen toiminnan turvaamisella tarkoitetaan tässä niitä ratkaisuja, joiden avulla turvataan sähköisesti osallistuvien jäsenten oikeudet sekä estetään yhdistyksen jäsenkunnan ulkopuolisten tahojen puuttuminen yhdistyksen toimintaan. Valmistelutyössä tulisi arvioida miltä osin toiminnan turvaamiseen liittyvät näkökohdat tulisi ottaa huomioon lainsäädännössä ja miltä osin tarvittavat ratkaisut ja toimenpiteet tulisi jättää yhdistyksen oman harkinnan varaan.

Lopuksi esitän toiveen, että lakimuutoksen valmistelu käynnistettäisiin ripeästi ja että tämä hanke valmistuisi mahdollisimman nopeassa aikataulussa.

Kunnioitavasti

Ari Huitti
Johtava konsultti
TietoEnator GMR Oy